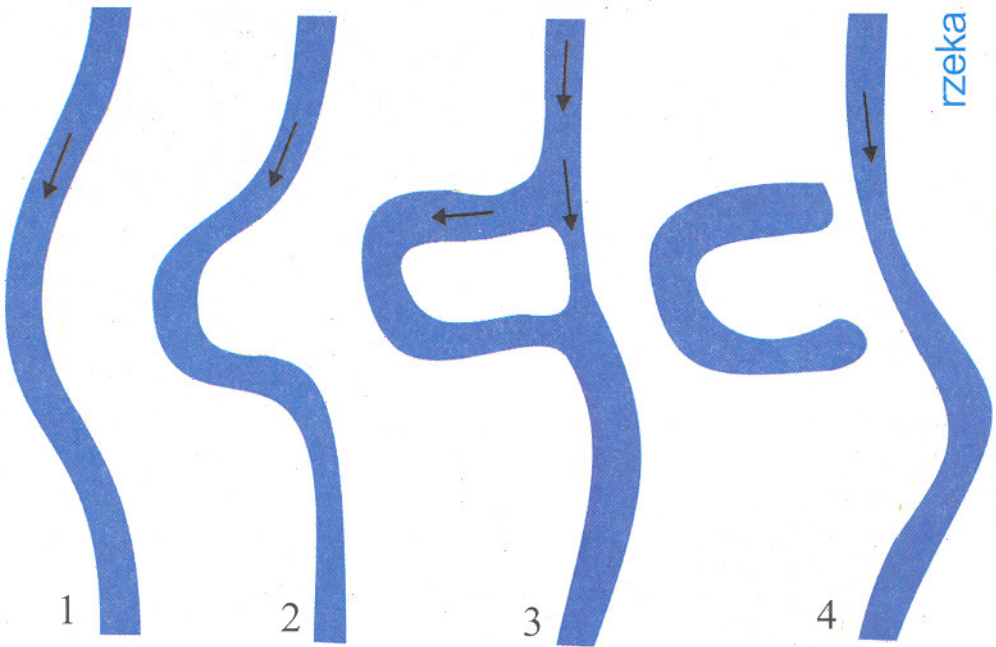

Przystanek 2 Starorzecze

Woda, przed którą stoimy była kiedyś częścią przepływającej w pobliżu rzeki Warty. Dlaczego więc się od niej oddzieliła i stanowi obecnie osobny, przypominający duży staw, zbiornik?

Etapy powstawania
starorzecza

Otóż rzeki w naturalny sposób zmieniają swój bieg i kształt koryta. Jedną z przyczyn tego zjawiska jest to, że woda w rzece nie płynie na całej swej szerokości z jednakową prędkością. Przy brzegach, na skutek sił tarcia, prędkość płynięcia wody jest mniejsza. Natomiast największa jest ona w tzw. **nurcie**, znajdującym się nad najgłębszym miejscem rzeki. Na skutek nierównomiernego osadzania niesionego przez wodę materiału, nurt przesuwa się raz ku jednemu, raz ku drugiemu brzegowi. Brzeg, przy którym przechodzi nurt jest podmywany (zjawisko erozji rzecznej) i wcina się w głąb łądu, a niesiony przez rzekę materiał osadzany jest przy drugim brzegu. W ten sposób powstają zakola rzeczne, zwane **meandrami**.

Gdy dwa ramiona zakola rzecznej zbliżą się do siebie, woda może przerwać zwężający się pas łądu pomiędzy nimi i połączyć je. Rzeka prostuje swój bieg, a zakole zostaje odcięte od głównego koryta rzeki, tworząc tzw. **starorzecze**. Przybiera ono rozmaite kształty, w zależności od rozmiarów i kształtu zakola, z którego powstało. Starorzecza stosunkowo szybko ulegają zamulaniu, zarastaniu roślinnością i wypłycaniu. W starorzeczach korzystne warunki do życia znajduje wiele gatunków roślin i zwierząt.

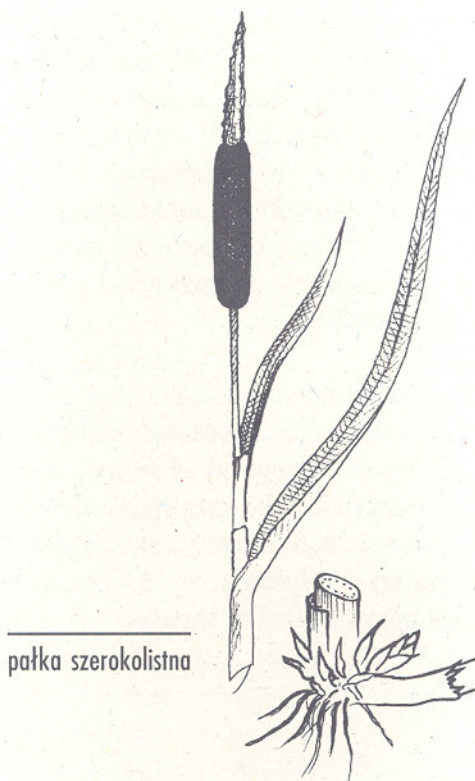
Flora starorzeczy

Ze względu na stosunkowo niewielką głębokość tych zbiorników (zwykle do 2 m), mają one bardzo mocno rozbudowaną strefę przybrzeżną (**litoral**), a strefa głębokiej wody (**profundal**) jest bardzo ograniczona, a niekiedy w ogóle nie występuje. W litoralu, gdzie promienie słoneczne docierają do samego dna, bardzo bujnie rozwija się roślinność.

Na brzegu zbiornika oraz w płytkiej wodzie rosną rośliny bagienne. Odnaczają się one tym, że mają zanurzone w wodzie lub w podłożu trwale przesyconym wodą tylko dolne partie pędów, głównie korzenie. Do grupy tej należą rośliny szuwarów właściwych, np. tatarak zwyczajny, oczeret jeziorny, pałka wąsko- i szerokolistna, manna mielec czy trzcina pospolita oraz rośliny szuwarów turzycowych, głównie liczne gatunki turzyc. Rosną tutaj także niektóre gatunki krzewów (np. wierzba szara) oraz drzew (np. olsza czarna). Nieco dalej od brzegu, w kierunku lustra wody, roślinność bagienne ustępuje miejsca roślinom wodnym, czyli hydrofitom. Można je

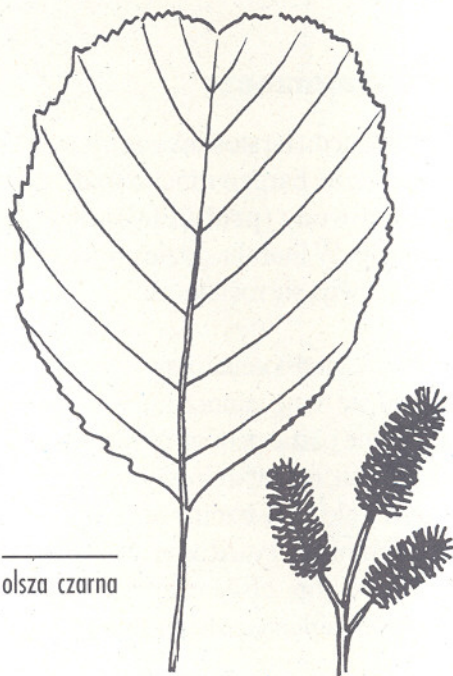
trzcina pospolita

pałka szerokolistna

manna mielec

olsza czarna

podzielić na trzy grupy. Pierwszą z nich są rośliny swobodnie pływające na powierzchni wody lub pod nią. Wymienić tu należy przede wszystkim rzęsy: drobną i garbatą. Druga grupa to gatunki przytwierdzone do podłoża i niemal całkowicie zanurzone w wodzie, wynoszące nad powierzchnię jedynie kwiaty. Należą do niej, np. wywłócznik, włosienicznik czy wiele rdestnic. Ostatnią grupę stanowią rośliny przytwierdzone do dna i w większej części zanurzone, ale wynoszące część swoich organów ponad powierzchnię wody, np. górne partie pędów i część liści. Gatunki te to np. grążel żółty, grzybienie białe, rdestnica pływająca i osoka aloesowata.

Wokół starorzecza przed którym stoimy, można zobaczyć wiele z roślin, których rysunki znajdują się na stronie 14.

Fauna starorzeczy

Bogata roślinność występująca w starorzeczach daje możliwość osiedlenia się wielu zwierzętom. Spośród kregowców najliczniejsze są tu ptaki. Najpospolitszymi ptakami są łyski, kokoszki wodne oraz krzyżówki, ale spotkać tu można także perkozy, perkozy rdzawoszyje, głowienki, czernice, łabędzie nieme czy zimorodki. Niekiedy na starorzeczach swoje kolonie lęgowe zakładają mewy śmieszki lub rybitwy czarne i białoskrzydłe. W miejscach o szerszym pasie szuwarów może gniazdować bączek i błotniak stawowy. Innymi kregowcami, które licznie zasiedlają omawiane zbiorniki, są płazy. Do swojego rozwoju potrzebują one wody, w której składają skrzek. Spotkać tu można żaby zielone: wodną, śmieszkę i jeziorkową, brunatną żabę trawną oraz ropuchy: zieloną i szarą. Nad brzegami starorzeczy chętnie bytuje także przedstawiciel gadów, niejadowity wąż - zaskroniec. Żyją tu także ssaki, w tym nasz największy gryzoń – bóbr, a także wydra i piżmak. Wody starorzeczy zamieszkuje wiele ryb, m.in. karpie, liny, karasie, sandacze oraz szczupaki. Przy omawianiu fauny nie można zapomnieć o bezkregowcach, które występują tu w ogromnej liczbie. Są wśród nich owady takie jak jętki, widelnice, ważki i chrząszcze. Spotkać też można mięczaki: małże i ślimaki, a także skorupiaki, których przedstawicielami są raki.

Na starorzeczu, przy którym stoimy zobaczyć można m.in. zwierzęta z prezentowanych na rysunkach i zdjęciach gatunków.

błotniarka
stawowa
(dł. 4-5 cm)

żaba wodna
(dł. do 10 cm)

nartnik
(dł. 3-4 cm)

łyska
(dł. 35-45 cm)

kokoszka
(dł. 30-35 cm)

żagnica

gniazdo łycki

ukleja

*Idziemy drogą wiodącą w prawo, wzdłuż brzegu starorzecza.
Po krótkim marszu dochodzimy do trzeciego przystanku.*